

NIEUWE ENERGIE VOOR UTRECHT

Utrecht is een provincie om trots op te zijn. Gevarieerd, bruisend en met een rijke historie. Met een grote verscheidenheid aan levensstijlen, culturen en persoonlijke voorkeuren. Een provincie in de verstedelijkte Randstad met een divers landschap met veel groen en levendige steden en dorpen.

De prachtige natuur- en recreatiegebieden, historische polderlandschappen, centrale ligging en mooie kunst en cultuur zorgen ervoor dat veel mensen graag in onze provincie willen wonen en recreëren. Die populariteit heeft ook een keerzijde. De groeiende vraag naar woningen en ruimte voor bedrijven en de toenemende drukte in het verkeer dagen ons uit om met nieuwe oplossingen te komen. Veel mensen zoeken al lang naar een leuke en betaalbare woning, willen schone lucht, meer ruimte voor groen en een gezonde toekomst voor hun kinderen. Bovendien vragen de grote uitdagingen van klimaatverandering en de verschraling van natuur en biodiversiteit om een antwoord.

De urgentie is groot. De verschillende uitdagingen hangen met elkaar samen en vragen om ruimte die we maar beperkt hebben. Dit vraagt om slimme oplossingen en een nieuwe manier van werken, waarbij we wonen, werken, natuur, recreatie, energie en mobiliteit meer in samenhang bekijken. Wij gaan deze uitdagingen graag aan en deinzen er niet voor terug om pittige besluiten te nemen. Gelukkig staat de provincie er niet alleen voor. We doen het samen met de gemeenten, andere overheden, bedrijven en vooral de mensen in onze provincie. Samen staan we sterker. Er is behoefte aan een provincie die ruimte geeft en stimuleert en vaker dan nu de regie neemt. Dat gaan we dan ook doen.

Toen we met elkaar om tafel gingen om te kijken of we tot een coalitie konden komen, wilden we graag een meer open manier van samenwerken. Met elkaar en met u. Daar zijn we mee gestart. Met openbare duidingsdebatten in de Staten. Met een grote bijeenkomst voor iedereen die met ons in gesprek wilde over

wensen voor de komende jaren en met veel betrokkenheid van ambtelijke experts en trainees. Het was een forse klus, maar het is ons goed bevallen. Daar willen we graag mee doorgaan de komende jaren. Want het is ons heel duidelijk geworden:

we willen onze provincie allemaal minstens zo mooi houden als hij al is en liever nog veel mooier.

We zijn trots op onze provincie en blij dat wij, de fracties van GroenLinks, CDA, D66, PvdA en ChristenUnie, samen met u kunnen gaan werken aan de uitvoering van onze plannen.

We hebben er zin in!

Bij de keuzes voor dit akkoord en toekomstige te maken keuzes vinden wij een aantal waarden belangrijk:

- Wij bouwen aan een gezonde, groene, duurzame en aantrekkelijke provincie voor onze inwoners en de generaties na ons.
- We gaan voortvarend aan de slag met duurzame energie en energiebesparing.
- We leiden de groei van het aantal inwoners, woningen en de economie in goede banen.
- We kiezen voor samenwerking en geven ruimte aan initiatieven uit de samenleving.
- We zijn een open en eerlijk bestuur en gaan transparant en ruimhartig om met informatie.
- Wij staan voor een provincie die voor iedereen is en die diversiteit omarmt.
- Wij brengen in deze bestuursperiode onze financiële werkprocessen en de organisatie op orde.

Huib van Essen
GroenLinks

Karin Boelhouwer
GroenLinks

Derk Boswijk
CDA

Chris Westerlaken
CDA

Marc de Droog
D66

Pim van den Berg
D66

Rob van Muilekom
PvdA

Julie d'Hondt
PvdA

Arne Schaddelee
ChristenUnie

Henriette Rikkoert
ChristenUnie

INHOUDSOPGAVE

> 1. FIJNE EN GEZONDE LEEFOMGEVING	7
> 2. MOOIE NATUUR EN SCHOON WATER	11
> 3. SNELLER NAAR DUURZAME ENERGIE, VOOR IEDEREEN	15
> 4. LEVENDIGE STEDEN EN DORPEN	19
> 5. GEZONDE, VEILIGE EN DUURZAME MOBILITEIT	23
> 6. GEZONDE ECONOMIE	29
> 7. SAMEN KOMEN WE VERDER	33
> 8. FINANCIËN	37
> 9. PORTEFEUILLEVERDELING	41

1.

FIJNE EN GEZONDE LEEFOMGEVING

Wij willen een provincie Utrecht waarin alle inwoners nu en in de toekomst goed en gezond kunnen leven, wonen, werken en ontspannen. Schone lucht en stilte zijn belangrijk voor mensen, net als voldoende ruimte en groen om te wandelen, fietsen en sporten. In de provincie zijn veel fiets- en wandelpaden door prachtige landschappen en dichtbij de steden en dorpen. Veel mensen maken gebruik van de verschillende recreatievoorzieningen om te ontspannen en elkaar te ontmoeten. Cultuur is één van de factoren die zorgt voor de aantrekkelijkheid en identiteit van de provincie. Wij zijn trots op de vele musea, de prachtige buitenplaatsen en de Nieuwe Hollandse Waterlinie als grootste Rijksmonument van Nederland. De festivals en evenementen van nationale allure of met een meer regionale en lokale uitstraling zorgen dat de provincie bruist. Cultuur is voor ons van groot belang omdat het verbindt, ook op gemeente- en wijkniveau. Dat geldt ook voor sport.

De komende decennia bouwen we veel nieuwe huizen en komen er meer mensen wonen in de provincie. Wij zetten ons in om de bestaande kwaliteiten te behouden en te versterken, zodat onze huidige en nieuwe inwoners hier fijn en gezond kunnen leven. Leven is daarbij voor ons vooral ook samenleven. Wij willen een provincie zijn voor alle inwoners. Daarom gaan we aan de slag om te zorgen voor een provincie waarin iedereen kan meedoen en zichzelf kan zijn. Ook willen we eenzaamheid en laaggeletterdheid verminderen.

AMBITIES VOOR 2023

- **Gezondheid staat centraal in ons omgevingsbeleid, in gebiedsontwikkelingen en in mobiliteitsbeleid. De WHO-normen voor lucht en geluid hanteren we daarbij als streefwaarden.**
- **Meer inwoners in de provincie betekenen meer recreatievoorzieningen. Uiterlijk in 2021 bepalen we in de Omgevingsvisie hoe en waar de extra voorzieningen een plek krijgen. De voorzieningen moeten vindbaar, toegankelijk en aantrekkelijk zijn voor onze inwoners en bezoekers.**
- **Samen met de Utrechtse gemeenten werken we aan versterking van de culturele identiteit en een kunst- en cultuuraanbod waarin iedereen kan deelnemen.**
- **We koesteren onze Rijksmonumenten en stellen geld beschikbaar voor het behoud daarvan.**

WAT GAAN WE DOEN?

Gezond samenleven

- In 2020 stellen we een sociale agenda vast om veerkracht, inclusiviteit, participatie en acceptatie van kwetsbare groepen te versterken en eenzaamheid, discriminatie en laaggeletterdheid te bestrijden. Nabijheid en toegankelijkheid van onderwijs en zorg zijn essentieel. In de sociale agenda maken we concreet verbinding met alle beleidsterreinen van de provincie.
- We zorgen voor een sterke lobby bij het rijk en in Europa op het gebied van luchtkwaliteit. Daarin ondersteunen we gemeenten, o.a. voor snelheidsbeperking op rijks- en provinciale wegen.
- Ons Actieplan Omgevingslawaaï intensiveren we met maatregelen langs onze wegen. Denk bijvoorbeeld aan geluidsarm asfalt en gevelisolatie.
- We gaan onze inzet in het Programma Gezonde Leefomgeving intensiveren. Via innovaties in de fysieke leefomgeving willen we inwoners aanmoedigen zich gezonder te gedragen.
- Wij stellen geld beschikbaar aan gemeenten die een start maken met het ondergronds brengen van hoogspanningskabels in de bebouwde omgeving.
- Met het oog op het verbod op asbestdaken (2024) dragen we bij aan het landelijk revolverende fonds, ondersteunen particulieren, mede gecombineerd met het plaatsen van zonnepanelen.
- Samen met onze gemeenten zetten we in op het verminderen van bronnen die lokaal de lucht vervuilen, zoals houtstook.
- Vergunningverlening, toezicht

en handhaving krijgen een kwaliteitsimpuls. Samen met gemeenten verbeteren we de organisatie hiervan en evalueren we de hele keten. We nemen in de evaluatie ook het Utrechts Samenwerkingsmodel Natuurtoezicht mee.

Ontspannen en ontmoeten

- Bibliotheken hebben een belangrijke functie in het bevorderen van participatie en het verminderen van laaggeletterdheid. Ook is het bij uitstek een plek voor ontmoeting. We willen de toegankelijkheid en maatschappelijke functie van bibliotheken daarom versterken.
- Het Programma Recreatie om de Stad ronden we, met onze partners, af, inclusief een duurzame oplossing voor het toekomstig beheer. We reserveren extra middelen voor

- een Uitvoeringsprogramma Recreatie samen met de Utrechtse gemeenten.
- We vinden het belangrijk dat de recreatieschappen zich doorontwikkelen tot een duurzame en toekomstbestendige organisatie van gemeenten en provincie voor het ontwikkelen en beheren van recreatievoorzieningen. Wij stellen geld beschikbaar voor verbeteringen voor de korte en lange termijn.
 - In de provincie worden vakantie-woningen op diverse plaatsen gebruikt om permanent in te wonen. Vakantieparken zijn bedoeld voor recreatie en toerisme. De provincie stelt daarom samen met gemeenten en eigenaren van de vakantieparken een integraal programma Utrechtse Verblijfsrecreatie op.

Cultuur en sport als motor

- We staan, samen met andere overheden en particuliere eigenaren, voor de maatschappelijke opgave ons cultureel erfgoed in stand te houden. Daarnaast zorgen we ervoor dat zoveel mogelijk mensen ervan kunnen genieten en gebruik maken. Kennisdeling,

verduurzaming en verandering van de functie van erfgoed, denk aan religieus, industrieel en varend erfgoed, willen we ondersteunen. Het Fonds Erfgoedparels zetten we versterkt voort, waarbij we de hogere rijksbijdrage matchen.

- We verbreden de Stichting Samenwerkende Kasteelmusea tot een shared service-organisatie voor Utrechtse streekmusea. Hiermee versterken we de positie van deze musea, die zorgen voor lokale binding, cultuur dichtbij en identiteitsvorming.
- Militair erfgoed maken we zichtbaar en beleefbaar. We continueren de Limesamenwerking, leidend tot een UNESCO-werelderfgoed-status in 2021. De Nieuwe Hollandse Waterlinie wordt aanjager voor het creëren van ruimtelijke kwaliteit. Samen met de partners zorgen we voor behoud, ontwikkeling en beleving van de linies en dragen daarmee bij aan ambities voor recreatie, toerisme, natuur en water. Met de provincie Zuid-Holland willen we de Oude Hollandse Waterlinie ontsluiten voor recreanten en toeristen, mede gericht op het 350-jarig bestaan in 2022. Ook de beleefbaarheid van de Grebbelinie versterken we.

- Cultuureducatie breiden we uit naar het voortgezet onderwijs, met extra aandacht voor het vmbo. We versterken de samenwerking tussen cultuurhuizen en zorgen voor een gezonde infrastructuur, zodat kennis en expertise goed uitgewisseld worden
- We verbreden de inzet van Kunstbende (tot nu toe m.n. Utrecht en Amersfoort), zodat kinderen in alle gemeenten tussen 12 en 18 jaar hun talent kunnen ontdekken en laten zien.
- We zetten in op cultuurparticipatie in de komende matchingsregeling vanuit het rijk.
- We versterken de huidige festivalstructuur, ondersteunen meer festivals, ook buiten Utrecht en Amersfoort en stimuleren programmering op erfgoedlocaties zoals forten en buitenplaatsen.
- We gaan met gemeenten in gesprek over een provinciaal sportakkoord gericht op sport in de openbare ruimte, duurzame accommodaties en inclusieve sport voor alle inwoners van de provincie Utrecht.

2.

MOOIE NATUUR EN SCHOON WATER

Natuur is belangrijk voor het welzijn van mensen en de biodiversiteit in de provincie. Natuur levert gezonde lucht en schoon water, herbergt zeldzame en bedreigde soorten en maakt mensen bovendien gelukkig. Wij vinden het belangrijk dat de provincie groen is en groener wordt. Daarom gaan we aan de slag om meer natuur aan te leggen en verbindingzones om de leefgebieden van flora en fauna te verbeteren.

De helft van het grondgebied van de provincie Utrecht is landbouwgrond. De landbouw zorgt niet alleen voor voedsel, maar heeft ook invloed op de leefomgeving van inwoners. De landbouwsector speelt een cruciale rol bij een aantal maatschappelijke opgaven. Denk aan bodemdaling, milieuproblematiek, leegstand van agrarische gebouwen en versterking van biodiversiteit. We realiseren ons dat dit alleen kan op basis van een rendabele bedrijfsvoering. Wij gaan aan de slag om samen met de sector en andere partners de omslag te maken naar kringlooplandbouw: duurzaam, natuurinclusief en toekomstbestendig. Daarbij willen we ook de verbinding tussen stad en land en boer en consument versterken.

Voor een robuust, veilig en toekomstbestendig watersysteem moeten wij zuinig omgaan met ons water. We richten ons op de samenwerking met de waterschappen die hiervoor de expertise hebben. Kwaliteit van water, zowel oppervlakte- als grondwater en biodiversiteit rond water hebben onze aandacht. In de stedelijke gebieden richten wij ons op waterinclusief bouwen; de stad als spons. Natuur en water zijn de basis in onze verstedelijkte provincie. Wij vinden het belangrijk om zuinig te zijn op de groene-blauwe kwaliteiten en willen deze zoveel mogelijk versterken. Niet alleen voor de gezondheid van onze inwoners, maar ook voor de biodiversiteit, het klimaat en de economische positie van de boeren.

AMBITIES VOOR 2023

- **De ambitie is om uiterlijk in 2027 de taakstelling van 1506 hectare van het Natuur Netwerk Nederland te realiseren. Tijdens de collegeperiode realiseren we per jaar 125 hectare.**
- **We leggen, samen met onze partners in het Akkoord van Utrecht, tot 2023 minimaal 400 hectare natuur aan in de groene contour.**
- **Samen met onze partners voeren we de Samenwerkingsagenda landbouw uit en dragen zo bij aan de transitie van de landbouw.**
- **Ons agrarisch cultuurlandschap wordt meer divers door nieuwe landschapselementen aan te leggen.**
- **In de laatste planperiode van het traject van de Europese KaderRichtlijn Water (tot 2027) bereiken we met onze partners de geformuleerde ambitieuze doelen.**
- **We stellen middelen beschikbaar voor de gebiedsgerichte aanpak van de dijkversterkingen waarin natuur en landschap, erfgoed en recreatie meeliften.**
- **We bereiken in 2030 een gemiddelde reductie van de bodemdaling in de veenweidegebieden van 50%.**
- **We streven naar een volledig klimaatbestendige inrichting van de provincie in 2050.**

WAT GAAN WE DOEN?

Meer natuur en zuinig op landschap

- We gaan onverminderd door met het realiseren van het Natuur Netwerk Nederland.
- We reserveren 12 miljoen voor een extra impuls om 400 hectare natuur in de groene contour te realiseren.
- We gaan door met behoud en verbetering van biodiversiteit in de gebouwde omgeving en zorgen dat hiervoor structurele middelen beschikbaar zijn.
- Om landbouw en natuur te beschermen en aanrijdingen met wild te voorkomen is actief faunabeheer noodzakelijk. Wij vinden het belangrijk dat faunabeheer allereerst gebruik maakt van preventieve methoden. Mocht dit onvoldoende resultaat

- opleveren, dan bereiken we de benodigde reductie van aantallen op een zo diervriendelijk mogelijke manier.
- Opvang en vervoer van wilde dieren en onderzoek naar alternatieven voor de jacht krijgen meer aandacht.
 - We gaan de bescherming van weide- en akkervogels en insecten intensiveren.
 - We vergroten de biodiversiteit door de bermen langs onze wegen en vaarwegen ecologisch te beheren.
 - Waar ecologische verbindingen en eco-passages onvoldoende worden gebruikt door dieren en planten om zich te verspreiden, onderzoeken we de mogelijkheden om hierin verbetering aan te brengen.
 - We stellen in 2020 een landschapsuitvoeringsplan vast waarin we onze ambities voor landschap concretiseren.

- Om de aanleg van landschapselementen te realiseren werken we samen met onze partners in het platform Kleine landschapselementen. We stellen hiervoor de komende periode geld beschikbaar.
- Wildschade moeten boeren makkelijk en goedkoop kunnen verhalen. De huidige beschikbare middelen zijn niet toereikend voor het compenseren van faunaschade. We stellen hiervoor daarom extra middelen beschikbaar.
- In de loop van 2020 nemen de betrokken overheden en gebiedspartijen, waaronder de provincie, een besluit over de toekomst van het Nationaal park Utrechtse Heuvelrug.

Duurzame landbouw

- We stellen een provinciale voedselagenda op. Wij zien een provinciale voedselagenda als een stimuleringsagenda waarin kennisinstellingen, horeca, retail, agrariërs en burgers samenwerken voor kortere ketens en lokale afzet van voedsel.
- We intensiveren de uitvoering van de Samenwerkingsagenda Landbouw en stellen hiervoor extra middelen ter beschikking.
- We ondersteunen het Actieplan Duurzame landbouw met natuur met menskracht en vergroten onze financiële bijdrage voor het uitvoeren van meer pilots op het gebied van duurzame, natuur-inclusieve bedrijfsplannen.
- We reserveren 10 miljoen voor de regiodeal Food Valley om daarmee de transitie van de landbouw- en voedselsector te faciliteren.
- We spannen ons in om voor Utrecht beschikbare Europese gelden voor de transitie in de landbouw en de ontwikkeling van het platteland optimaal te benutten. In deze coalitieperiode nemen we een besluit over de hiervoor benodigde cofinanciering.

- Vrijkomende agrarische gebouwen zijn een punt van zorg vanwege onder andere het risico op ondermijnende activiteiten, verrommeling van het landschap en milieuproblematiek. We werken samen met banken en gemeenten aan op maat gesneden oplossingen waaronder herbestemming voor andere functies dan wonen.
- Met landbouwcoaches willen we zorgen dat de individuele boer zo veel mogelijk één aanspreekpunt heeft voor regels, transitievraagstukken en subsidies. Tegelijkertijd bieden we hiermee kennis en deskundigheid aan op meerdere vlakken.

Droge voeten nu en straks

- Bij ruimtelijk plannen houden we rekening met toekomstbestendigheid van bijvoorbeeld woningen en wegen, om problemen met wateroverlast of peilbeheer voor te zijn.
- We ondersteunen de waterschappen om de doelen van de KaderRichtlijn Water te bereiken.
- We zorgen voor gebiedsprocessen rond de dijkversterkingen waarbij natuur en landschap,

- erfgoed en recreatie meeliften en dragen zo bij aan de ruimtelijke kwaliteitsverbetering van het rivierengebied.
- Wij integreren klimaatadaptatie in de Omgevingsvisie en -Verordening, hebben een ambitieus programma klimaatadaptatie, investeren in pilots en projecten en matchen rijksmiddelen.
 - Wij besteden deze Statenperiode extra aandacht aan de bodemdaling. Niet alleen vanuit het oogpunt van het woongenot van de inwoners en de landbouwsector, maar ook in het licht van de reductie van de CO2-uitstoot. Wij nemen deel aan de discussies op nationaal niveau en maken plannen om de bodemdaling sterker terug te dringen. We ontwikkelen samen met partners en betrokkenen een langetermijnvisie waarin we voor de verschillende gebieden helderheid geven over de functies die op lange termijn qua waterhuishouding houdbaar zijn.
 - Wij participeren in de Regiodeal Bodemdaling Groene Hart.
 - Het in 2018 vastgestelde beleid en de intensivering leggen we vast in de Omgevingsvisie en Verordening.

3.

SNELLER NAAR DUURZAME ENERGIE, VOOR IEDEREEN

De zorg voor ons klimaat en het terugdringen van de uitstoot van vervuilende stoffen is een opgave voor ons allemaal. Wij willen een duurzame, energiezuinige provincie, met een betere luchtkwaliteit. Onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen voor vervoer, activiteiten van bedrijven en de verwarming van onze huizen moet verminderen. Door heldere keuzes te maken, een grote inzet en investeringen maken we het mogelijk dat wij en onze kinderen prettig blijven wonen en leven.

Wij zien de overgang naar duurzame energie als een vliegwiel voor het ontwikkelen van nieuwe duurzame bedrijvigheid en het opknappen, verduurzamen en aardgasvrij maken van woningen en wijken. Dit biedt ook kansen voor meer banen in de provincie, in allerlei sectoren en op verschillende niveaus.

We hebben een rol en meerwaarde in de samenwerking met gemeenten bij het opstellen van de regionale energiestrategieën. Met regio's willen we afspraken maken over doelen, ruimtelijke inpassing en inzet. Daarnaast zien we voor onszelf een rol om voor iedereen de transitie haalbaar en betaalbaar te maken. We vinden het belangrijk dat iedereen in de provincie hieraan kan meedoen en mee profiteert van de opbrengsten van duurzame energieopwekking in de omgeving. Wij stimuleren initiatieven van bewoners, bedrijven, scholen, sportverenigingen, zorginstellingen en gemeenten. Lokale coöperaties krijgen actieve steun.

AMBITIES VOOR 2023

- **Uiterlijk in 2040 wordt alle binnen de provincie Utrecht benodigde energie hier duurzaam opgewekt.**
- **Tijdens deze collegeperiode is de jaarlijkse besparing van het energiegebruik in de provincie tenminste 1,5%. Over de periode tot 2023 betekent dit een afname van minimaal 9% ten opzichte van het energiegebruik in 2017.**
- **In 2023 wekken we in de provincie Utrecht 16% van ons energiegebruik duurzaam op.**
- **We houden de voortgang van de energietransitie in de gaten en brengen jaarlijks in beeld wat de resultaten zijn op het gebied van hernieuwbare energie, energiegebruik en CO₂-reductie.**
- **15.000 nieuwe banen in de energietransitie.**

WAT GAAN WE DOEN?

Besparen

- Samen met gemeenten maken we informatie over mogelijkheden om energie te besparen voor inwoners makkelijk en eenvoudig beschikbaar. Ook stimuleren we maatregelen (denk aan collectieve inkoop) die het voor inwoners makkelijker maken om hun woning aan te passen.
- We stellen, ter aanvulling op bestaande mogelijkheden, een fonds in voor inwoners die niet de middelen hebben om mee te doen met besparings- en verduurzamingsmaatregelen.
- We ondersteunen gemeenten bij hun opdracht om de overgang van aardgas naar duurzame manieren van verwarmen in hun wijken te realiseren.
- We stimuleren en adviseren bedrijven en handhaven de energiebesparingsverplichting bij bedrijven. We zorgen dat de uitvoeringsorganisaties Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht en de Omgevingsdienst Regio

Utrecht over voldoende middelen beschikken om deze taken te kunnen uitvoeren en vragen gemeenten dit ook te doen.

- We geven het goede voorbeeld met ons eigen vastgoed en onze infrastructuur door te zorgen dat deze energie oplevert in plaats van kost en nemen circulariteit, duurzaamheid en klimaatadaptatie mee in onze plannen.

Opwekken

- We zetten ons in om samen met onze partners in 2019 regionale energiestrategieën te maken. We stellen mensen en kennis beschikbaar en maken met regio's afspraken over provinciale doelen, ruimtelijke inpassing en inzet. Net zoals bij wegenprojecten kunnen gemeenten die daaraan behoefte hebben worden ondersteund door de vaststelling van een Provinciaal Inpassingsplan. Jaarlijks monitoren we de voortgang van de afspraken.
- We bepalen op welke locaties de ruimtelijke inpassing van duurzame energie prioriteit krijgt. We denken in ieder geval aan locaties langs

snel- en waterwegen en bij grote industrieterreinen. In 2019/2020 maken we samen met gemeenten een provinciale kansenskaart duurzame energie.

- Wij ondersteunen de huidige plannen van de gemeente Utrecht voor het energielandschap in Rijnenburg. In lijn met deze plannen, zijn wij van mening dat de start van eventuele woningbouw in Rijnenburg vanaf 2030 mogelijk moet blijven. Besluitvorming over eventuele lange termijn woningbouwontwikkeling in Rijnenburg zal plaatsvinden in het kader van onder andere de Omgevingsvisie.
- Halverwege de coalitieperiode maken we, samen met onze partners, de balans op. Als op dat moment blijkt dat een gemeente de afgesproken doelen niet haalt en logische locaties niet benut, komt het instrument van het Provinciaal Inpassingsplan in beeld. Onder de nieuwe Omgevingswet gaat het om het nemen van een provinciaal Projectbesluit.

- We gebruiken onze grondposities voor duurzame energieprojecten.
- Bewoners en ondernemers die in energiecoöperaties samenwerken aan duurzame energievoorzieningen willen we helpen. Bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van kennis, startkapitaal en professionele ondersteuning.
- We zijn tegenstander van de winning van schaliegas en aardgas in de provincie Utrecht.
- We voeren regie op een veilige en verantwoorde toepassing van aardwarmte in de provincie Utrecht. In 2019 voeren we een onderzoek uit naar locaties waar toepassing van diepe aardwarmte mogelijk is. We bouwen aan draagvlak voor de toepassing van aardwarmte.
- Coaches gaan ondernemingen adviseren over de verduurzaming van hun bedrijfsvoering.
- We stimuleren circulair en klimaatneutraal bouwen.
- Wij doen mee in energie-innovatietrajecten om deze zo snel mogelijk toe te passen en op te schalen (Waterstof, Aquathermie, Restwarmte, Opslag, Smart Grids, etc). We ontwikkelen met partners een Wijk van de toekomst waar veel duurzame innovaties worden gecombineerd.
- We onderzoeken de wenselijkheid en effectiviteit van het gebruik van verschillende vormen van biomassa in de provincie Utrecht als basis voor verder ontwikkeling van ons energiebeleid.
- Samen met partners bepalen we een strategie om inwoners, ondernemers en andere betrokkenen te informeren over de energietransitie en te inspireren om mee te doen.
- Samen met netwerkbedrijven en andere partners zorgen we dat de infrastructuur voor transport en opslag van energie tijdig wordt ontwikkeld en opgeschaald. We bouwen daarbij voort op het pilotproject New Grid on the Block.
- Een goede spreiding van 'slimme' laadpalen is niet alleen van belang voor de bevordering van elektrisch vervoer, het is ook een kans om het elektriciteitsnetwerk mooi in balans te houden, omdat je de auto of bus dan voor de opslag van zonne- of windenergie kunt gebruiken. Samen met rijk, gemeenten en netwerkbeheerders rollen we de publieke laadinfrastructuur verder uit en ondersteunen we nieuwe initiatieven op dit gebied.

Innovatie en informatie

- Uiterlijk in 2028 rijdt het openbaar vervoer van de provincie volledig emissievrij.

4.

LEVENDIGE STEDEN EN DORPEN

Het is prettig wonen en werken in de provincie Utrecht. Er zijn veel voorzieningen en bedrijven, de natuur is dichtbij en er is veel te zien en te beleven. Om te zorgen dat huidige en nieuwe inwoners van de provincie een huis kunnen vinden, moet er veel worden gebouwd de komende 30 jaar. Samen met gemeenten, corporaties en ontwikkelaars kunnen we ervoor zorgen dat deze woningen betaalbaar, toekomstbestendig en goed bereikbaar zijn. Ook is het belangrijk dat de woningen liggen in fijne, veilige en groene wijken en dorpen waar ruimte is voor beweging, ontspanning en ontmoeting. Ook buiten de steden en dorpen is er meer ruimte nodig voor natuur en recreatie en voor het opwekken van duurzame energie met zon en wind.

In een aantal kleinere steden en dorpen in onze provincie vertrekken jongere inwoners. De huishoudens daar worden kleiner en inwoners ouder. Dit is niet goed voor de voorzieningen die er zijn, het verenigingsleven en de sociale samenhang. Samen met gemeenten zoeken we naar mogelijkheden om deze steden en dorpen leefbaarder en aantrekkelijker te maken.

AMBITIES VOOR 2023

- Samen met gemeenten en andere partners willen we de woningbouwproductie verhogen tot 10.000 woningen per jaar. We vinden het belangrijk dat er voldoende betaalbare nieuwe woningen komen (streven: tenminste 50% van de nieuwe woningen in het middensegment en sociale woningbouw) en voldoende woningen voor starters, ouderen en eenpersoonshuishoudens.
- Een zo groot mogelijk deel van de nieuwe woningen wordt gebouwd binnen de grenzen van bestaande steden en dorpen. Zo veel mogelijk van deze huizen komen in de buurt van stations en belangrijke haltes van bus en tram.
- Nieuwe grote woningbouwlocaties buiten de bestaande steden en dorpen moeten goed bereikbaar zijn met de fiets en hoogwaardig openbaar vervoer. Ook moet de ontwikkeling van natuur en recreatie gelijk opgaan met de woningbouwontwikkeling.
- We zijn enthousiast over het Ringpark-concept en gaan dit verder oppakken.
- We gaan zuinig om met de ruimte door, waar mogelijk, verschillende functies te combineren. Bijvoorbeeld natuur met waterberging of recreatie met energieopwekking.
- Wij houden ruimte vrij die nodig is voor natuur en stilte, en voor het opwekken van duurzame energie met zon en wind.

WAT GAAN WE DOEN?

Omgevingsbeleid

- Vanuit het Koersdocument werken we aan de Omgevingsvisie waarin we ruimte opnemen voor de realisatie van de woningbouwopgave. Daarin komt de samenhang met andere ‘ruimtevragers’ als bereikbaarheid, natuur en energie aan de orde. We stellen eind 2020 de Omgevingsvisie vast. Dit wordt de kapstok voor al ons beleid en onze manier van werken.
- In de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening leggen we o.a. vast waar in de toekomst nieuwe woningen (waaronder grote woningbouwlocaties) en bedrijven, duurzame energieopwekking, recreatie en natuur kunnen komen. We hanteren hierbij de vastgestelde landelijke Ladder van Duurzame Verstedelijking en de basisprincipes uit het Koersdocument (eerst binnenstedelijk bij voorkeur bij OV-knooppunten en daarna buitenstedelijk op locaties met hoogwaardig openbaar vervoer). Dit doen we samen met gemeenten, regio's en andere partners, onder andere via verschillende gebiedsuitwerkingen.
- Met het Rijk en andere regionale partijen zetten we vol in op het programma U Ned. Hierin worden wonen, werken en bereikbaarheid in samenhang bekeken. Besluitvorming die in dit kader plaatsvindt, wordt opgenomen in de Omgevingsvisie.
- Voor de kleinere steden en dorpen ontwikkelen we in 2019 een systematiek, op basis waarvan we besluiten over het in specifieke situaties mogelijk maken van

kleinschalige uitbreiding, buiten de zogenaamde rode contouren. Belangrijk daarbij vinden we onder meer dat de uitbreiding past in de gemeentelijke woonvisie, bij het karakter van het dorp en de aanwezige verkeersinfrastructuur, de geschikte mogelijkheden binnen dorp of stad zijn benut en de ontwikkeling bijdraagt aan de landschappelijke kwaliteit.

- We continueren onze aanpak om de leegstand van kantoren en winkelpanden te verminderen.

Bouwen en wonen

- We gaan de woningbouw versnellen. We intensiveren de steun aan gemeenten, woningcorporaties en marktpartijen om de huidige woningbouwplannen, gebiedsontwikkelingen en -transformaties te realiseren. Bij het initiëren van nieuwe plannen bieden we gemeenten proactief hulp aan.
- We gaan actief sturen op het aanbod en de diversiteit van woningen en woonvormen, die betaalbaar zijn voor de mensen die er willen wonen en we zorgen dat deze woningen ook in de toekomst aansluiten op de vraag. Bijvoorbeeld door levensloopbestendig te bouwen en aandacht te hebben voor de energieneutraliteit en circulariteit. Bij projecten die wij ondersteunen maken we hierover afspraken met betrokken partijen.
- Samen met gemeenten willen we per regio de woningbouw-programmering vaststellen en afspraken maken over monitoring. Met de minister van BZK en de regiogemeenten sluiten we in 2019 woondeals voor de regio's Utrecht en Amersfoort. Hierin worden afspraken gemaakt voor de aanpak

van de vraagstukken die nu spelen op de woningmarkt.

Kwaliteit en leefbaarheid

- Om de inpassing van nieuwe locaties voor wonen en werken mogelijk en mooier te maken, of te versnellen, is soms wat extra geld nodig. We reserveren hiervoor een budget zodat we gericht, en aanvullend op de inzet van andere partijen, kwaliteit toevoegen.
- We werken het programma voor het Ringpark uit en koppelen dit aan plannen die gemaakt worden op nationaal, provinciaal en regionaal niveau.
- Om de betrokkenheid van initiatiefnemers en inwoners bij actuele ruimtelijke vraagstukken te vergroten, zetten we vanaf 2020 het Innovatieprogramma Fysieke leefomgeving voort. Met dit programma, en een extra impuls voor ruimtelijk ontwerp, stimuleren we inspiratie en samenwerking tussen alle betrokkenen waardoor de ruimtelijke kwaliteit van plannen en de realisatie beter wordt.
- Wij benoemen onze onafhankelijke Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit en de Provinciale Commissie Leefomgeving in 2019 voor een nieuwe zittingsperiode, en maken afspraken over hun focus en werkwijze.
- Met onze gemeenten gaan we eerder en beter samenwerken aan de gebiedsgerichte, geïntegreerde aanpak van maatschappelijke opgaven. Daarvoor ontwikkelen en verbreden we gezamenlijke Omgevingsagenda's.

5.

GEZONDE, VEILIGE EN DUURZAME MOBILITEIT

Om fijn te wonen en werken in de provincie, is een goede bereikbaarheid belangrijk. Dat geldt voor de steden en voor de kleinere dorpen in de provincie. Een goede bereikbaarheid is ook een belangrijke voorwaarde voor de groei van het aantal inwoners en bezoekers van de provincie en voor de regionale economie. Utrecht ligt centraal in Nederland en op een knooppunt van wegen en treinverbindingen. Dat biedt kansen én vraagt om keuzes om de provincie bereikbaar en leefbaar te houden.

Om de steden en dorpen bereikbaar en gezond te houden, kiezen wij voor verbetering van het openbaar vervoer en geven we ruim baan aan de fiets. De fiets neemt weinig ruimte in en is schoon, gezond en goedkoop. We bouwen nieuwe woningen en bedrijven in de buurt van openbaar vervoerknooppunten. Met een extra impuls in het bus- en tramvervoer zullen meer inwoners gebruik kunnen maken van het openbaar vervoer.

De auto blijft een belangrijk vervoermiddel in de provincie. Voor bepaalde plekken en op bepaalde momenten van de dag is er voor inwoners van bijvoorbeeld kleinere dorpen geen alternatief beschikbaar.

De verwachte groei van het aantal woningen en inwoners vraagt om een opschaling van het mobiliteitssysteem met grote investeringen. We onderzoeken welke mogelijkheden er binnen het Mobiliteitsprogramma zijn om hiervoor geld vrij te maken.

Veilig kunnen rijden, fietsen en lopen is van groot belang. Door de toename van snelheidsverschillen, vooral tussen fietsers, zijn mensen uit kwetsbare groepen te vaak slachtoffer. Denk aan ouderen en fietsende scholieren. We geven daarom prioriteit aan het verbeteren van de veiligheid.

AMBITIES VOOR 2023

- **Inwoners en bezoekers van de provincie nemen vaker de fiets en het openbaar vervoer. In 2023 zijn 50% van alle ritten onder de 15 kilometer op de fiets. Het gebruik van het openbaar vervoer groeit met 20%.**
- **Om de bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid te verbeteren rijden in 2023 dagelijks 10.000 automobilisten de spits die dit in 2018 niet deden.**
- **Meer mensen met een fysieke beperking of kleine beurs gebruiken het openbaar vervoer.**
- **De totale CO2-uitstoot van verkeer en vervoer is met minstens 15% gedaald en het aandeel elektrische auto's ligt boven het landelijk gemiddelde.**
- **We verbeteren de verkeersveiligheid en leefbaarheid van provinciale wegen door woonkernen.**
- **In 2023 vallen er in de provincie minder slachtoffers in het verkeer dan gemiddeld in de laatste vijf jaar.**

WAT GAAN WE DOEN?

Ruim baan voor de fiets

- Als provincie nemen wij het voortouw om van Utrecht dé fietsregio van Europa te maken. We verbeteren het regionale fietsnetwerk door snelfietsroutes en andere doorgaande fietspaden aan te leggen, de drukste punten aan te pakken en barrières op te lossen door bruggen en tunnels aan te leggen. We zetten in op innovaties om fietsgebruik te bevorderen. Daarvoor maken we ruimte, op het fietspad van de toekomst. We doen dit samen met gemeenten en bedrijven en gaan hier regievoeren en meer investeren.
- Naast het netwerk van fietsverbindingen moeten ook de fietsenstallingen en andere fietsvoorzieningen bij veel stations en overstappunten van auto naar OV/fiets (P+R) of van OV naar fiets

worden uitgebreid. Waar nodig worden nieuwe stallingen gebouwd. We reserveren middelen voor het investeren in en subsidiëren van meer fietsenstallingen.

- Om te bereiken dat zoveel mogelijk inwoners en bezoekers de fiets gebruiken, maken we afspraken met werkgevers en investeren we in publiekscampagnes. De (elektrische) fiets moet in de provincie hét vervoermiddel worden voor de kortere afstanden.

Meer mensen met het openbaar vervoer

- In de nieuwe collegeperiode gaan we op drie manieren meer investeren in het regionaal busvervoer:
 - Via het snelnet bieden we vaker en sneller openbaar vervoer waardoor de kwaliteit toeneemt en meer reizigers profiteren. In samenwerking met gemeenten

investeren wij in een betere doorstroming.

- Om het landelijk gebied beter te bedienen experimenteren wij met andere en flexibelere vormen van vervoer. Samen met gemeenten zoeken we hierbij naar combinaties met nieuwe oplossingen voor het aangepast vervoer voor mensen die niet zelfstandig met eigen of openbaar vervoer kunnen reizen. Ook denken we mee en ondersteunen we coöperatieve maatwerkoplossingen.
- Om het huidige aanbod (omvang en kwaliteit) van het openbaar vervoer op peil te houden maken we voor de periode tot 2023 extra geld vrij. Ook is dit budget erop gericht om de dienstregeling te verbeteren op locaties waar de bereikbaarheid met het OV te veel achteruit is gegaan.

- Het tramsysteem is een onlosmakelijk onderdeel van de nieuwe OV-structuur. Wij zetten in op het sneller en vaker laten rijden van de trams. Hierdoor kunnen we meer reizigers vervoeren en wordt het mogelijk om op sommige locaties meer woningen te bouwen. Door het regionaal busvervoer te verbinden met het tramsysteem ontstaan kansen voor de verbetering van de leefbaarheid van de Utrechtse binnenstad.
- Wij zetten in op een versterkte OV-verbinding Amersfoort– Utrecht Science Park, zodat voor reizigers vanuit Noord- en Oost-Nederland een alternatief ontstaat voor het reizen via Utrecht Centraal.
- Via gerichte lobby bewaken we de Utrechtse belangen in het landelijke en regionale spoornetwerk. Hierbij zetten we in op het uitbreiden en intensiever gebruiken van het sprinternetwerk en het behoud of de uitbreiding van het aantal intercitystations in de provincie.
- Om bewegingsvrijheid te vergroten en eenzaamheid tegen te gaan, gaan we een proef doen met gratis OV buiten de spits voor ouderen met een krappe beurs.
- Om ervoor te zorgen dat de positie van mensen met een beperking verbetert, stellen we in 2020 een nieuwe provinciale adviescommissie ‘Toegankelijke provincie’ in. De opdracht van de commissie beperkt zich niet tot het openbaar vervoer maar strekt zich uit tot alle beleidsterreinen van de provincie.
- Voor 2023 worden de openbaar-vervoerconcessie(s) opnieuw aanbesteed. We richten ons op een toekomstbestendige

mobiliiteitsconcessie die het openbaar vervoer tot een belangrijke drager van de bereikbaarheid in de provincie Utrecht maakt. Uitgangspunt is meer regie bij de provincie, ruimte voor innovatie en flexibiliteit om in te spelen op actuele en toekomstige veranderingen. De provinciale exploitatiebijdragen aan de concessie groeien mee met de groei van het inwonersaantal.

Schaalsprong in mobiliteit

- Samen met het Rijk en de regiopartners werken we in het programma U Ned aan de samenhangende ontwikkeling van wonen, werken en bereikbaarheid voor de korte, middellange en lange termijn. Uitgangspunt van U Ned is het inrichten van meerdere OV knooppunten aanvullend op de binnenstad en het stationsgebied van Utrecht CS, waar mogelijk met gemengde woon-werkmilieus. Deze knooppunten in en rond de stad Utrecht zijn onderling goed verbonden met elkaar en er is een fietsnetwerk dat deze knooppunten met elkaar verbindt. Versterking van de corridors is van belang voor de regionale OV-reiziger en voor overstappers uit de auto met bestemmingen in het stedelijk gebied. Zo kunnen ook Utrecht CS en de ring blijven fungeren als nationaal knooppunt.
- In de U Ned samenwerking worden investeringen in Rijks- én regionale mobiliteit gekoppeld. In deze coalitieperiode nemen we met het Rijk en de regiopartners de eerste onomkeerbare besluiten over de mobiliteitsoplossingen die nodig zijn om de groei van inwoners en

reizigers in de regio Utrecht te faciliteren. Een snelle start met het zuidelijk en oostelijk deel van de ‘OV-ring’ van Utrecht is urgent. Met deze ontwikkeling worden nieuwe verstedelijkingslocaties met potentieel hoge dichtheden beter bereikbaar.

- De Noordelijke randweg krijgt steeds meer een bovenregionale functie. We spannen ons ervoor in om samen met het Rijk en de gemeente Utrecht in ieder geval de 2e onderdoorgang verdiept te realiseren en bij voorkeur ook de 3e onderdoorgang. Rijk en gemeente zijn hierbij in beginsel aan zet. Wij zijn bereid om onze bijdrage beperkt te verhogen als een eventueel tekort de realisatie belemmert.
- Het Rijk heeft besloten om de Ring Utrecht te gaan verbreden, waaronder de A27 bij Amelisweerd. De uitwerking en uitvoering van dit project liggen bij het Rijk en dat respecteren we. Mocht er op Rijksniveau een nieuwe situatie ontstaan, dan zullen we opnieuw onze positie bepalen. In de uitwerking van dit project dienen een goede waterhuishouding en verbetering van de leefkwaliteit voor omwonenden geborgd te worden. In dit verband achten we een uniforme maximumsnelheid van 80 km/u op de hele Ring Utrecht wenselijk.
- We komen niet terug op eerdere (subsidie)besluiten over de Westelijke rondweg Amersfoort, Veenendaal-Oost en de verbreding van de Rijnbrug. Bij het project Veenendaal-Oost zoeken we naar een betere balans tussen de maatregelen voor verbetering van

de doorstroming en leefbaarheid en de kosten daarvan en kiezen voor een lagere snelheid. We zijn verder zeer terughoudend met nieuwe geïnvesteringen.

Veilig, leefbaar en duurzaam

- De toenemende snelheidsverschillen tussen fietsers, schoolgaande jeugd en ouderen leiden steeds vaker tot gevaarlijke situaties en slachtoffers. Ook landbouwverkeer op fietspaden zorgt voor onveilige situaties. We maken de komende collegeperiode meer middelen vrij om de verkeersveiligheid in de provincie te verbeteren.
- Met gemeenten en scholen gaan wij aan de slag om een dalende trend in het aantal verkeersslachtoffers te realiseren. We zetten daarom naast de al geplande investeringen in veiligere infrastructuur de komende jaren stevig in op gedragsverandering via educatie en voorlichting. Daarbij hebben de fietser en de oudere weggebruiker in het bijzonder onze aandacht. We sluiten daarmee aan op de landelijke inzet rond het Strategisch Plan Verkeersveiligheid.
- Waar het nodig is om de veiligheid en leefbaarheid te verbeteren verlagen we de maximumsnelheid op provinciale wegen, bijvoorbeeld in woonwijken en in gebieden met veel wildaanrijdingen. Hiervoor stellen we op korte termijn een nieuw integraal afwegingskader vast.
- We inventariseren de knelpunten op doorgaande wegen door kernen en pakken deze aan om de veiligheid, leefbaarheid en doorstroming te verbeteren. Daarbij sluiten we op voorhand geen oplossingen, zoals de aanleg van een rondweg, uit.
- Om de aansluiting van verschillende vervoersvormen te verbeteren en reizigers te stimuleren vaker de fiets en het openbaar vervoer

te gebruiken zetten we in op technologische ontwikkelingen en gedragsbeïnvloeding en verhogen onze inzet in het programma Smart Mobility.

- Hiervoor zoeken wij actief de samenwerking met werkgevers, scholen en grote publiekstrekkingen.
- De landelijke afspraken tussen Rijk, IPO, VNG en UvW in het kader van het klimaatakkoord vertalen we in onze uitvoeringsprogramma's in acties, o.a. op het terrein van emissieloos vervoer, en duurzame inkoop van infrastructurele werkzaamheden en beheer en onderhoud.
 - We streven ernaar om samen met het Rijk een proef te starten met innovatieve vormen van beprijzen van het wegverkeer.
 - Met de logistieke sector werken wij aan het stimuleren van meer vervoer over water. Ook stimuleren we innovatieve oplossingen voor duurzame stadsdistributie en maken we met gemeenten afspraken om zwaar vrachtverkeer door kernen te voorkomen.

6.

GEZONDE ECONOMIE

Economische ontwikkeling is belangrijk voor banen en voor de kwaliteit van ons leven. Utrecht is één van de meest competitieve economische regio's van Europa. Ons profiel van toonaangevende en innovatieve regio op groen, gezond en slim wordt nationaal en internationaal erkend. Nieuwe (internationale) bedrijven die zich hier vestigen bieden kansen voor duurzame groei van de provincie op het gebied van energietransitie, duurzaam en circulair bouwen, zorg en de maakindustrie. Steeds meer toeristen uit binnen- en buitenland komen op bezoek en zorgen voor nieuwe banen in de regio.

Onze inzet is erop gericht de economische ontwikkeling die past bij de provincie te versterken. Een ontwikkeling die in het teken staat van kwaliteit en duurzaamheid door innovaties. We werken samen met bedrijven, kennisinstellingen en gemeenten om van maatschappelijke vraagstukken economische kansen te maken. Zo stimuleren we de circulaire economie. Daarin geven we zelf het goede voorbeeld. Wij investeren in de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij en ondersteunen familiebedrijven en het mkb bij veranderingen die nodig zijn om klaar te zijn voor de toekomst. We streven naar brede welvaart voor iedereen en werken samen om te zorgen dat we voldoende mensen opleiden voor de banen van nu en morgen.

AMBITIES VOOR 2023

- **Ons economisch beleid draagt actief bij aan de aanpak van grote maatschappelijke opgaven als circulaire economie, energietransitie en voeding en gezondheid.**
- **Er is een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt: zoveel mogelijk mensen in een passende baan en bedrijven met gekwalificeerd personeel.**
- **We hebben aantrekkelijke werklocaties waar economische activiteiten, onderwijs en andere stedelijke voorzieningen samengaan, passend bij de economische dynamiek.**
- **We behouden onze top 3-positie als meest concurrerende regio van Europa.**
- **Wij zijn terughoudend met het uitbreiden van de ruimte voor bedrijventerreinen en zetten daarom in eerste instantie in op het revitaliseren, herstructureren en efficiënter gebruiken van bestaande bedrijventerreinen om tegemoet te komen aan de vraag naar bedrijfslocaties.**

WAT GAAN WE DOEN?

- We concretiseren de ambitie voor gezond leven in onze regio in economische ontwikkelkansen. De afspraken stemmen we af met onze partners en leggen we vast in een Regionale Economische Agenda.
- Om de uitvoering van maatschappelijke opgaven in onze regio te versnellen, ons economisch profiel te versterken en investeringen aan te trekken van onder andere InvestNL en Europese fondsen, richten wij samen met onze partners een Regionale OntwikkelingsMaatschappij (ROM) op. We zorgen voor substantiële middelen voor de exploitatie en fondsvorming. De ROM werkt binnen de kaders van de Regionale Economische Agenda aan de ontwikkeling en financiering van innovatieve bedrijven en projecten.
- Wij gaan door met de samenwerking in de Economic Board Utrecht (EBU) als organisator van het netwerk tussen bedrijfsleven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden. Om te voorkomen dat de ROM en EBU dubbel werk doen, maken we heldere afspraken over taken en kosten.
- We ondersteunen, via de ROM, de komst van nieuwe (internationale) bedrijven die de economische structuur en het profiel van de regio sterker maken en een bijdrage leveren aan de Utrechtse werkgelegenheid.
- Bij het stimuleren van een circulaire economie geven we zelf het goede voorbeeld en kiezen bij publieke aanbestedingen voor duurzaam, innovatief en circulair, ook als dat niet de goedkoopste

- optie is. Daarnaast geven we circulariteit een volwaardige plaats in gebiedsontwikkelingen, ontwikkelen we een regionale grondstoffenstrategie en monitoren de voortgang.
- We ontwikkelen in 2019 beleid om het mkb, waaronder familiebedrijven, te ondersteunen bij een toekomstbestendige bedrijfsvoering, bijvoorbeeld als het gaat om digitalisering, strategisch personeelsbeleid, verduurzaming, financieringsvraagstukken, doorgroeimogelijkheden en opvolging. We werken hiermee in lijn met het MKB Actieplan van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat.
- Omdat startups en scaleups bijdragen aan innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken zorgen we – met

subsidiering – voor een goed klimaat voor dit soort bedrijven.

- Wij participeren in netwerken binnen en buiten de provincie en werken daarbij over grenzen heen samen aan economische en maatschappelijke opgaven, zoals de regiodeals Foodvalley en Groene Hart, Health Hub Utrecht, de maakindustrie in Utrecht West, de creatieve industrie met Hilversum en Amsterdam en initiatieven en netwerken op het gebied van circulaire (gebieds)ontwikkelingen (Cirkel Alliantie).
- We stellen structureel geld beschikbaar voor ons beleid om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren. We richten ons met name op het vmbo en mbo en sectoren die met tekorten te maken hebben, zoals techniek, zorg, onderwijs en ICT. We stimuleren samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheden, ook voor stages en leerwerkplekken.
- We nemen het initiatief om samen met partners in de regio in 2019/2020 een Regionale Onderwijs- en Arbeidsmarktagenda op te stellen. Bij de agenda hoort een uitvoeringsorganisatie en investeringsfonds (zoals via vouchers), gericht op het terugdringen van jeugdwerkloosheid en schooluitval, het helpen van mensen van werk naar werk en op een leven lang ontwikkelen.
- Als provincie sluiten we aan bij Europese overeenkomsten, al dan niet in IPO-verband, als ook bij de programmering van de Europese subsidies als LEADER, EFRO e.d. Aanvragen doen we indien van toepassing samen met gemeenten, onderwijsinstellingen en Rijk. Met Europese fondsen en Rijksfondsen kunnen wij mensen bij- en omscholen. Om aanspraak te kunnen maken op de Europese fondsen met cofinanciering werken wij nauw samen met het Rijk en rekenen wij op de steun van het Rijk.
- Wij gaan aan de slag om in samenwerking en afstemming tussen gemeenten (ook over provinciegrenzen heen) clustering van bedrijvigheid te bevorderen en versnippering door concurrentie tussen overheden te voorkomen.
- Wij hanteren bij de (her)ontwikkeling van werklocaties een combinatie van regulerend en stimulerend beleid. We sturen door ons ruimtelijk instrumentarium in de Omgevingsvisie en -verordening en ondersteunen gemeenten bij de uitvoering en bij de aanpak van knelpunten via de

- Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht. De nadruk zal liggen op herontwikkeling van bestaande bedrijventerreinen en, waar mogelijk, efficiënter gebruik van ruimte door middel van schuifruimte om meer ruimte voor bedrijven te creëren, mits er voldoende rekening wordt gehouden met goede landschappelijke inpasbaarheid en klimaat adaptief- en energieneutraal bouwen en het bijdraagt aan al aanwezige economische activiteit.
- We stellen structurele middelen beschikbaar voor een provinciaal toerismebeleid gericht op duurzaamheid en innovatie. Samen met gemeenten en ondernemers uit de vrijetijdsindustrie spreiden we de toeristische druk via gerichte marketing.

7.

SAMEN KOMEN WE VERDER

De provincie heeft veel betrokken inwoners die bijdragen aan hun woon- en leefomgeving. Wij willen samenwerken met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en medeoverheden. Zij kunnen rekenen op een provincie die transparant, betrouwbaar en rolbewust is, een bestuursstijl hanteert die ruimte en vertrouwen geeft en die het verbinden van mensen en organisaties centraal stelt. Dit vraagt iets van ons handelen, de inrichting van onze organisatie en van onze verhouding tot andere bestuurslagen.

De provincie is als middenbestuur gericht op een open samenwerking. Problemen en kansen houden zich niet aan gemeentelijke of provinciale grenzen. Steeds meer gemeenten werken samen, burgers nemen zelf het initiatief en de fysieke ruimte van de provincie staat onder druk. Dit vraagt om heldere kaders, duidelijke doelen en samenwerking op alle niveaus.

De veranderende samenleving vraagt om een bestuursstijl, die uitnodigt om zaken samen aan te pakken. In een vroeg stadium betrekken we gemeenten, inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven bij onze opgaven. Faciliteren, stimuleren, luisteren en kennisdelen horen daarbij evenals meer regie nemen als de situatie daarom vraagt.

In navolging van het raadplegen van de Utrechters bij de totstandkoming van dit coalitieakkoord, vragen we iedereen ons jaarlijks feedback en advies te geven; over de voortgang van de realisatie van maatschappelijke opgaven, de gehanteerde bestuursstijl en de samenwerking. In de politieke arena zullen wij met een open houding iedereen tegemoet treden die voorstellen doet om de opgaven op te lossen. Het vroegtijdig informeren van Provinciale Staten hoort daarbij. Kaders voor de beleidsvoorbereiding kunnen dan beter worden gesteld.

Een vitale democratie kan niet zonder onafhankelijke, betrouwbare, toegankelijke en veelzijdige informatie. Regionale en lokale media verdienen steun om hun belangrijke democratische rol in onafhankelijkheid te kunnen blijven vervullen.

Een bestuur is alleen slagvaardig als de organisatie dat ook is. Wij investeren in een efficiënt opererende provincie waar het aantrekkelijk is om te werken en geven prioriteit aan de ingezette organisatieontwikkeling. Samen met de medewerkers gaan we de omslag maken naar een opgavengerichte en lerende organisatie. Bij de bedrijfsvoering liggen er uitdagingen voor een betrouwbare en professionele uitvoering van de planning- en controlcyclus, de informatietechnologie en toepassing van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties.

AMBITIES VOOR 2023

- **Gemeenten, inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven geven inbreng bij de aanpak van de grote maatschappelijk opgaven in de provincie.**
- **De tevredenheid van alle betrokkenen over de bestuursstijl van de provincie is sterk verbeterd en dit wordt tweejaarlijks gemonitord.**
- **Er is een constructieve en open verhouding tussen oppositie en coalitie in de Provinciale Staten.**
- **Bij de analyse, bespreking en aanpak van de vraagstukken in de Utrechtse samenleving, bijvoorbeeld op het vlak van energietransitie, woningbouw, economie, mobiliteit en buitengebied, is de provincie zowel ambtelijk als bestuurlijk in een vroeg stadium betrokken.**
- **Goede samenwerking tussen de gemeenten, de waterschappen, de regioverbanden en de provincie om tot ambitieuze plannen en afspraken te komen met het Rijk.**
- **De gebiedscommissies blijven een belangrijke samenwerkingspartner.**
- **De bestuurskracht van de Utrechtse gemeenten is versterkt.**
- **De provincie Utrecht heeft een effectieve lobby in Den Haag en Brussel om de vraagstukken van Utrecht onder de aandacht te brengen.**
- **Er zijn vitale regionale en lokale media.**
- **Wij zijn een open en toegankelijk provinciaal bestuur en de organisatie is financieel en juridisch op orde.**
- **De aanbevelingen uit de rekenkameronderzoeken en de adviezen van de accountant met betrekking tot de Jaarrekening 2017 zijn adequaat en naar tevredenheid geïmplementeerd.**
- **Voor de belangrijke dossiers is een goede monitoring opgesteld opdat het college en Provinciale Staten tijdig op de hoogte zijn van eventuele afwijkingen en daarop kunnen sturen.**
- **Het zorgvuldig omgaan met data / informatie is ethisch, bestuurlijk en juridisch adequaat geborgd.**

WAT GAAN WE DOEN?

Bestuur

- Wij gaan opgavengericht werken en zullen bij elke opgave in een vroegtijdig stadium het contact en de dialoog zoeken met betrokken inwoners, gemeenten en organisaties. Afhankelijk van het vraagstuk en de gestelde doelen spreken we een passende vorm van participatie en ieders verantwoordelijkheid af.
- Jaarlijks worden de Utrechters gevraagd feedback en advies te geven over de voortgang van de oplossing van de maatschappelijke opgaven, de daarbij gehanteerde bestuursstijl en de vormen van samenwerking.
- Wij investeren in innovatie van de dialoog tussen overheid, maatschappelijke partners en inwoners.
- Wij stellen relevante informatie zoveel mogelijk beschikbaar via open data en de Staat van Utrecht.
- Wij spelen in op de Regiodeals die het rijk in verschillende tranches voorbereidt en vormgeeft, zoals in de Foodvalley, het Groene Hart en de woondeals.
- De zichtbaarheid van de provincie Utrecht gaan we vergroten door zowel ambtelijk als bestuurlijk vaker buiten het provinciehuis te opereren en wij zullen Provinciale Staten voorstellen de vergaderingen van de Statencommissies regelmatig

- op locatie te houden indien er specifieke lokale /regionale thema's aan de orde zijn;
- Samen met de gemeenten willen wij kijken hoe we de regionale uitvoeringskracht en kwaliteit van bestuur kunnen vergroten. Herindelingen worden niet van bovenaf opgelegd;
- Omdat goed bestuur en een gezonde democratie belang hebben bij een gezond journalistiek ecosysteem, gaan we in 2020 een onderzoek doen naar de pluriformiteit, toegankelijkheid en vitaliteit van de regionale en lokale media.
- Mensenrechten vragen integrale aandacht, niet alleen in onze relatie met China en de speciale betrekkingen met de provincie Guandong maar ook bij het Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en inkoopbeleid.
- Tijdens een jaarlijkse Integriteitsdag geven we aandacht aan ondermijning en integriteit.

Organisatie

- De provinciale organisatie gaan we ontwikkelen tot een professionele, daadkrachtige

- en wendbare organisatie waar de maatschappelijke opgaven centraal staan en strak wordt gestuurd op een organisatie-ontwikkelingsprogramma gericht op leiderschap, cultuur, strategie en structuur.
- Om de organisatieontwikkeling goed te kunnen aansturen en te monitoren, kiezen we ervoor één gedeputeerde expliciet hier opdrachtgever voor te maken in het besef dat het een collegebrede verantwoordelijkheid is om dit te doen slagen.
- Tweejaarlijks wordt een Medewerkerstevredenheids-onderzoek uitgevoerd waarin naast de persoonlijke ontwikkeling en uitdaging ook de afstemming tussen medewerkers-management-bestuur-externen centraal staan.
- Wij willen ruimte geven aan talent en streven naar verjonging van de organisatie door het traineeprogramma voort te zetten.
- We stellen een maatregelenpakket op om de informatieveiligheid en privacy zo veel mogelijk te garanderen waarmee wij voldoen aan de Baseline Informatieveiligheid voor de Overheid (ISO 27001);

- Wij zullen invulling geven aan het zijn van een provincie waar Artikel 1 van de grondwet voorop staat en actief de discriminatie van kwetsbare groepen bestrijden.
- Als Regenboogprovincie zetten wij ons in om de veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie van LHBTI'ers en andere kwetsbare groepen te bevorderen.
- De provincie Utrecht blijft zich met de Utrechtse gemeenten inzetten om de titel Fair Trade provincie te behouden en geven daarmee een duidelijk signaal af over het belang van een duurzame internationale handel.
- Wij conformeren ons aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties en geven in onze bedrijfsvoering het goede voorbeeld op het gebied van circulariteit en inclusie met inkoop, duurzame mobiliteit, hernieuwbare energie en afvalrecycling. Wij roepen onze contractpartners en organisaties die provinciale subsidies ontvangen op hetzelfde te doen.

8.

FINANCIËN EENDUIDIGHEID EN TRANSPARANTIE

In dit coalitieakkoord staan onze ambities voor de komende vier jaar. Uitgangspunt voor dit akkoord zijn de financiële kaders voor de komende coalitieperiode. Wij staan voor een structureel sluitende provinciale begroting en meerjarenraming. Hiermee geven we vorm aan gezonde en toekomstbestendige provinciale financiën. Daarnaast kiezen we voor eenduidigheid in de verwerking en afrekening van de verschillende begrotingsprogramma's. Daarmee doen wij afstand van de zogenaamde gesloten financiële systemen, doordat overschotten uit beleidsprogramma's worden ingezet ter integrale afweging bij een volgend P&C-moment. De financiële kaders en spelregels zijn uniform op alle begrotingsprogramma's van toepassing. Om de flexibiliteit van de provinciale financiën te verhogen, toetsen we jaarlijks de bestedingsplannen die onder de reserves liggen. Daarnaast gaan we de regels voor het instemmen van bestemmingsreserves stringent toepassen. Reserves die niet aan de eisen voldoen vervallen naar de algemene reserve. Zo kunnen we deze reserves breder inzetten.

UITGANGSPUNTEN FINANCIEEL BELEID (SPELREGELS)

- **De begroting moet meerjarig structureel en reëel in evenwicht zijn.**
- **De door Provinciale Staten vastgestelde financiële kaders en normen zijn leidend. Afwijkingen worden expliciet aan Provinciale Staten voorgelegd.**
- **De ratio weerstandsvermogen is minimaal 1,0 (reserve weerstandsvermogen in relatie tot vereist weerstandsvermogen).**
- **De stelpost Onvoorzien wordt verhoogd tot 1% (maakt deel uit van de weerstandscapaciteit).**
- **Inzet van reserves wordt in de begroting opgenomen. Als realisatie niet plaatsvindt, vallen de middelen vrij in het rekeningresultaat (dit geldt ook voor de voormalige gesloten financiële systemen).**
- **De afweging van de besteding van de begrotingsruimte gebeurt jaarlijks bij de Kadernota.**
- **In de Kadernota wordt aangegeven welke budgetten worden gecompenseerd voor loon-, prijs- en volumeontwikkelingen. De percentages worden vastgesteld in de begroting. De groei van de lasten van de indexering mag niet hoger zijn dan de hiervoor beschikbare middelen.**
- **Meevallers op de begroting vallen vrij in de Algemene Middelen. Tegenvallers worden zolang ze minder dan 10% van de begrotingspost zijn binnen het eigen programma opgelost.**
- **Meevallers worden tussentijds niet ingezet op nieuw beleid. Overschrijdingen zijn niet toegestaan. Als er een overschrijding dreigt, moet tijdig een voorstel voor aanvullende dekking worden voorgesteld aan Provinciale Staten.**
- **Begrotingsoverschotten of voordelige rekeningresultaten worden toegevoegd aan de Algemene Reserve.**
- **Budgetten worden niet overgeheveld naar volgende jaren, tenzij er een verplichting is aangegaan en de uitvoering in het volgende jaar plaatsvindt.**
- **Tussentijdse beleidsvoorstellen moeten altijd zijn voorzien van een dekkingsvoorstel.**

ORGANISATIE

We willen beter sturen op de ontwikkelingen van de arbeidskosten (inhuur en kosten bezetting). Dit doen we door in de begroting de capaciteitsbehoefte in kaart te brengen. We gaan bewuster om met externe inhur. Duurzaam benodigde capaciteit valt in principe onder de

vaste formatie en dient structureel gedekt te worden.

HEFFINGEN EN TARIEVEN

Loon- en prijscompensatie worden vooraf in de begroting toegevoegd voor de nominale ontwikkelingen (loon- en prijscompensatie). Daarbij

wordt voor looncompensatie uitgegaan van de gestegen werkgeverslasten vanwege per saldo gestegen premies. De provincie heeft de afgelopen jaren alleen prijscompensatie toegekend als er sprake is van contracten/afspraken waarin indexeringsafspraken zijn opgenomen. Omdat het langdurig niet compenseren de bedrijfsvoering van de partnerinstellingen belemmert, gaan

wij vanaf 2020 de partnerinstellingen wel een compensatie bieden voor de loon- en prijsstijgingen. Als hierin geen indexeringspercentage wordt vermeld, wordt het percentage voor overheidsconsumptie uit de prognoses CPB CEP gehanteerd.

BASIS OP ORDE

Om de basis op het gebied van de provinciale bedrijfsvoering op orde te krijgen en te houden zijn verdere digitalisering, verbetering van gebruiksgemak en integratie van bedrijfsprocessen noodzakelijke randvoorwaarden. Daarnaast moet de financiële functie en (in het bijzonder de interne) controlefunctie versterkt worden. Dit moet leiden tot een betere verantwoording van de uitgaven en tot inzichtelijke integrale managementinformatie waarmee tijdig gestuurd kan worden. Met het oog op de financiering van de grotere opgaven, willen we tevens de kennis versterken met betrekking tot financieel sturen, zoals financial engineering.

PLANNING & CONTROL CYCLUS

De afgelopen jaren zijn de verschillende planning- en controlproducten door digitalisering en het invoeren van een doelenboom verbeterd en is de leesbaarheid vergroot. Deze ontwikkeling willen wij voorzetten. Daarnaast hebben wij de ambitie om de Jaarrekeningen eerder op te leveren. Met ingang van 2020 gaan we de Voorjaars- en Najaarsnota samenvoegen tot

één ‘Zomernota’. Die wordt jaarlijks voor de eerste vergadering na het zomerreces aan Provinciale Staten aangeboden. De Zomernota biedt, naast efficiency in het P&C-proces, Provinciale Staten meer mogelijkheden om bij te sturen.

FINANCIËLE CONSEQUENTIES COALITIEAKKOORD

In dit coalitieakkoord hebben wij ons beleid voor de komende Statenperiode beschreven. Wij beseffen dat hierin een ambitieus maatregelenpakket is opgenomen, dat vraagt om een gedegen uitwerking, fasering en financiële dekking. Wij werken onze plannen en de financiële dekking daarvoor de komende maanden verder uit.

De financiële dekking van de maatregelen uit het Coalitieakkoord is grotendeels te vinden binnen de structurele begrotingsruimte. Ook zullen we met ingang van 2020 de opcenten jaarlijks indexeren met de CBS-prijsindex. Wij zoeken medefinanciering bij onze partners zoals andere overheden. Ook gaan we de meerjarenbegroting herijken. Daarbij houden we jaarlijks de bestaande budgetten en de onderbouwing van bestemmingsreserves taakstellend en fundamenteel tegen het licht. Als dit onvoldoende ruimte geeft om onze plannen en ambities waar te maken, dan komt verhoging van de provinciale opcenten van de Motorrijtuigenbelasting in beeld, tot maximaal het landelijk gemiddelde in 2018 (plus de bovengenoemde jaarlijkse indexering).

In het najaar leggen wij Provinciale Staten een sluitende begroting 2020 ter besluitvorming voor waarin de resultaten van de Jaarrekening 2017 zijn verwerkt.

In de Kadernota 2021, die wij in het voorjaar van 2020 aan Provinciale Staten voorleggen, presenteren wij een sluitende Meerjarenraming.

9.

PORTEFEUILLE- VERDELING

H.P (Huib) van Essen:

Gedeputeerde van Ruimtelijke Ontwikkeling, Omgevingsvisie, Energietransitie en Klimaat

Tweede loco-commissaris van de Koning, IPO-bestuurder

H.G.J. (Hanke) Bruins Slot:

Gedeputeerde van Natuur, Landbouw, Bodem en Water, Sport, Recreatie en Toerisme en Bestuur

Eerste loco-commissaris van de Koning

R.C.L. (Robert) Strijk:

Gedeputeerde van Economie, Financiën en Europa

R.G.H (Rob) van Muilekom:

Gedeputeerde van Wonen, Binnenstedelijke Ontwikkeling, Sociale Agenda, Cultuur en Erfgoed, Milieu en Organisatie

A.J. (Arne) Schaddelee:

Gedeputeerde van Mobiliteit, Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving, Communicatie en Participatie

COALITIEAKKOORD 2019-2023

GroenLinks, CDA, D66, PvdA en ChristenUnie

MEI 2019

Provincie Utrecht

www.provincie-utrecht.nl

Fotograaf Glasblazerij: Ben Deiman

© Alle rechten voorbehouden. niets van deze uitgave mag worden
verveelvuldigd zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

